

نظریه پردازی در رشته های کاربردی

نوشته:

توسان چوماک

ریچارد سوانسون

برگردان:

بهنام شهانی

دکتر حسن دانائی فرد

کتاب‌مهربان

Mehraban Book

سرشناسه	: سوانسون، ریچارد، ۱۹۴۴-م.	Swanson, Richard
عنوان و نام پدیدآور	: نظریه‌پردازی در رشته‌های کاربردی / نوشته ریچارد سوانسون، توماس چرماک؛ برگردان حسن دانائی‌فرد، بهنام شهبانی.	
مشخصات نشر	: تهران: موسسه کتاب‌مهربان نشر، ۱۳۹۳.	
مشخصات ظاهری	: ۲۳۴ ص.: جدول، نمودار.	
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۱۷-۴۷-۱	
دانش	: عنوان اصلی: Theory building in applied disciplines, ۲۰۱۲.	
موضوع	: علوم اجتماعی - روش‌شناسی	
سازمان	: نظریه‌مبنایی	
سازمان	: چرمک، تامس ج.	Chermack, Thomas J.
شماره افزوده	: دانائی‌فرد، حسن، ۱۳۴۸ - مترجم	
شناسه وروده	: شهبانی، بهنام، ۱۳۶۳ - مترجم	
رده بندی کتب	: ۱۳ - ۶۱/۶۱ H	
رده بندی دیویی	:	
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۵۹۸۰	

عنوان: نظریه‌پردازی در رشته‌های کاربردی

مولفان: ریچارد سوانسون، توماس چرماک

مترجمان: دکتر حسن دانائی‌فرد، بهنام شهبانی

ناشر: موسسه کتاب‌مهربان نشر

صفحه‌آرا: حسین احمدی

طراح: وحید ثابتی

چاپ: اول تابستان ۱۳۹۳

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۱۷-۴۷-۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

www.MehrabanPub.com

www.KetabeMehraban.com

Email:info@mehrabanshop.com

نشانی: تهران، خ انقلاب، خ ۱۲ فروردین، خ لبافی‌نژاد، پلاک ۱۸۹، تلفن: ۶۶۹۷۳۱۷۵-۶ فکس: ۶۶۴۸۳۱۴۵

«کلیه‌ی حقوق چاپ و نشر محفوظ و متعلق به ناشر است»

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کسی تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش و عرضه کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

۹	مقدمه مترجمان
۱۱	درباره نویسندگان
۱۵	پیشگفتار نویسندگان

بخش اول: مبانی نظریه پردازی

فصل اول: بی خیال ماندن

۲۲	رشته های کاربردی، سردرگم کننده
۲۳	اهمیت نظریه رشته کاربردی
۲۴	نظریه پردازی برای رهایی
۲۶	چالش های پیش روی فرایند نظریه پردازی
۳۰	جمع بندی

فصل دوم: مبانی و تعاریف نظریه پردازی

۳۲	تعاریف نظریه
۳۴	جهت گیری های فلسفی در نظریه پردازی
۳۷	پارادایم های پژوهشی در نظریه پردازی
۳۹	انواع نظریه ها
۴۲	آثار علمی موجود درباره نظریه پردازی
۴۳	چهار چوب نظریه ها
۴۶	معیارهای عمومی ارزیابی نظریه ها
۴۹	جمع بندی

فصل سوم: روش عمومی نظریه پردازی در رشته های کاربردی ۵۱

- ۵۶..... ملاحظات عمومی نظریه پردازی
- ۶۰..... به سوی روش عمومی پژوهش نظریه پردازی
- ۶۵..... محدودیت های روش عمومی
- ۶۶..... اهمیت و چالش های نظریه پردازی
- ۶۷..... جمع بندی

بخش دوم: مراحل نظریه پردازی

فصل چهارم: مرحله مفهوم سازی ۷۳

- ۷۳..... شکل دهی مفهومی چیست؟
- ۷۵..... ورودی های شکل دهی مفهومی
- ۷۷..... فرایندهای شکل دهی مفهومی
- ۸۵..... ابزارهای اختصاصی نظریه پردازی
- ۸۵..... خلاصه روش های موجود شکل دهی مفهومی
- ۸۷..... مرحله مفهوم سازی نظریه پردازی
- ۹۲..... خروجی های مرحله مفهوم سازی
- ۹۲..... خلاصه گام ها
- ۹۳..... شاخصه های کیفیت مرحله مفهوم سازی
- ۹۵..... جمع بندی

فصل پنجم: مرحله عملیاتی سازی ۹۷

- ۹۷..... عملیاتی سازی چیست؟
- ۹۹..... ورودی های مرحله عملیاتی سازی
- ۱۰۱..... رویکردهای عملیاتی سازی نظریه ها

۱۱۲	 مرحله عملیاتی سازی نظریه پردازی
۱۱۵	 خروجی های مرحله عملیاتی سازی
۱۱۶	 خلاصه گام ها
۱۱۶	 شاخصه های کیفیت مرحله عملیاتی سازی
۱۱۸	 جمع بندی

فصل هشتم: مرحله تأیید ۱۱۹

۱۲۰	 تأیید چیست؟
۱۲۱	 ورودی های مرحله تأیید نظریه پردازی
۱۲۲	 رویکردهای تأیید نظریه پردازی
۱۲۹	 مرحله تأیید نظریه پردازی
۱۳۲	 خروجی های مرحله تأیید
۱۳۳	 شاخصه های کیفیت مرحله تأیید
۱۳۵	 جمع بندی

فصل نهم: مرحله کاربست ۱۳۷

۱۳۸	 کاربست چیست؟
۱۴۱	 ورودی های مرحله کاربست
۱۴۲	 رویکردهای کاربست نظریه پردازی
۱۴۴	 مرحله کاربست نظریه پردازی
۱۴۶	 خروجی های مرحله کاربست
۱۴۶	 شاخصه های کیفیت مرحله کاربست
۱۴۷	 جمع بندی

فصل هشتم: مرحله پالایش ۱۴۹

- ۱۵۰ پالایش چیست؟
- ۱۵۱ ورودی‌های مرحله پالایش
- ۱۵۲ مثال موردی پالایش
- ۱۵۴ مرحله پالایش نظریه‌پردازی
- ۱۵۵ خلاصه‌ها
- ۱۵۶ خروجی‌های مرحله پالایش
- ۱۵۷ شاخص‌های کیفیت مرحله پالایش
- ۱۵۸ جمع‌بندی
- ۱۵۹ خلاصه روش عملی مرحله پالایش نظریه‌پردازی در رشته‌های کاربردی

بخش سوم: رویه‌پردازی موفقیت آمیز

فصل نهم: مثال موردی: نظریه فرهنگ سازمانی: خیرنده مارسیک و واتکینز ۱۶۵

- ۱۶۶ سازمان یادگیرنده چیست؟
- ۱۶۷ نظریه ابعاد سازمان یادگیرنده
- ۱۶۷ مرحله مفهوم‌سازی نظریه فرهنگ سازمان یادگیرنده
- ۱۶۹ مرحله عملیاتی‌سازی نظریه فرهنگ سازمان یادگیرنده
- ۱۷۲ مرحله تأیید نظریه فرهنگ سازمان یادگیرنده
- ۱۷۷ مرحله کاربست نظریه سازمان یادگیرنده
- ۱۸۰ مرحله پالایش نظریه فرهنگ سازمان یادگیرنده
- ۱۸۲ جمع‌بندی

فصل دهم: مثال موردی: نظریه برنامه‌ریزی سناریویی چرماک ۱۸۳

- ۱۸۴ برنامه‌ریزی سناریویی چیست؟
- ۱۸۵ مرحله مفهوم‌سازی نظریه برنامه‌ریزی سناریویی
- ۱۸۷ مرحله عملیاتی‌سازی نظریه برنامه‌ریزی سناریویی
- ۱۹۰ مرحله تأیید نظریه برنامه‌ریزی سناریویی
- ۱۹۳ مرحله کاربری نظریه برنامه‌ریزی سناریویی
- ۱۹۴ مرحله پالایش نظریه برنامه‌ریزی سناریویی
- ۱۹۶ جمع‌بندی

فصل یازدهم: فهم و تجربه فعلی یک نظریه ۱۹۷

- ۱۹۸ سطوح نظریه‌پردازی
- ۲۰۱ گام‌های بعدی نظریه فرهنگ به ما می‌گوید، به معنای ارزیابی
- ۲۰۳ گام‌های بعدی نظریه برنامه‌ریزی سناریویی، به معنای ارزیابی
- ۲۰۵ جمع‌بندی

فصل دوازدهم: حالا چه کاری کنید؟ ۲۰۷

- ۲۰۸ آغاز به کار
- ۲۰۸ هر آدمی نظریه‌پرداز است!
- ۲۱۱ چه کسی آماده نظریه‌پردازی است؟
- ۲۱۱ گام‌های بعدی که شما باید در نظر بگیرید
- ۲۱۲ واکنش مطلوب به این کتاب

مقدمه مترجمان

سنت نظریه‌پردازی، سنت دیرپایی در علم اجتماعی به طور اعم و در رشته مدیریت به طور اخص است. در نظریه‌پردازی، آدمی درصدد برمی‌آید تا جهان پیرامونی خود و نیز پدیده‌ها و رخداد‌های آن را به قاموس نظریه درآورد، امکان بررسی و آزمون تجربی آن نظریه را نشان دهد، شواهد و مدارکی در حمایت از آن بیاورد، سودمندی آن در جهان اجتماعی را به معرض نمایش بگذارد، و در صورت نیاز تغییری را در آن صورت دهد. بنابراین، فلسفه وجودی عالم و اندیشمند در این حوزه‌ها عبارتست از کشف ساختار، ارزش، کاربرد، و اصلاح نظریه.

در سال‌های اخیر، چند کتاب ارزشمند درباره نظریه‌پردازی نوشته شده‌اند که چند مورد از آنها نیز در ایران به فارسی ترجمه شده‌اند. بسیاری از این کتاب‌ها سهم قابل توجهی از مطالب خود را به مباحث فلسفی و ماهوی نظریه‌پردازی اختصاص می‌دهند و علاقه‌مندان نظریه‌پردازی را بدون هرگونه توصیفی از مراحل، گام‌ها، و ابزارهای نظریه‌پردازی، تنها رها می‌کنند. وجه تمایز کتاب «نظریه‌پردازی در رشته‌های کاربردی» با سایر کتب نظریه‌پردازی در این است که رویکرد کاملاً عملی و اجرایی به مقوله نظریه‌پردازی در پیش می‌گیرد و همان‌طور که در بخشی از کتاب نیز بدان اشاره شده است، قصد واکاوی فلسفی همه رویکردهای نظریه‌پردازی را ندارد.

کتاب «نظریه‌پردازی در رشته‌های کاربردی» شامل سه بخش موازنه فصل است. بخش اول به دنبال بیان ضرورت نظریه‌پردازی کاربردی، مقدمات کلی نظریه‌پردازی و نیز روش عمومی نظریه‌پردازی در رشته‌های کاربردی است. بخش دوم در تلاش است تا طی پنج فصل، هر یک از مراحل نظریه‌پردازی در رشته‌های کاربردی (مفهوم‌سازی، عملیاتی‌سازی، تأیید، کاربرد و پالایش) را به صورت مجزا تشریح کند. سرانجام، بخش سوم در قالب چهار فصل درصدد برمی‌آید تا دو مثال عملی از کاربرد روش عمومی نظریه‌پردازی ارائه دهد، کاربرد دوم روش پیشنهادی (در ارزیابی وضعیت موجود یک نظریه) را به معرض نمایش بگذارد، و مسیرهای آن سوی مراحل نظریه‌پردازی را به خوانندگان خود نشان دهد.

از آنجا که جای این مبحث در بیشتر کتب «روش پژوهش» خالی است، به نظر می‌رسد که بتوان از محتویات این کتاب به‌عنوان منبع کمکی درس «روش پژوهش» در دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد، و دکتری؛ و همچنین در دوره‌های مدیریت ارشد کسب و کار (MBA) استفاده کرد. امید می‌رود که ترجمه این کتاب بتواند به دانشجویان، اساتید، و علاقه‌مندان تولید علم کمک کند تا با یادگیری شیر صحیح و علمی نظریه‌پردازی، گام مثبتی را در مسیر بومی‌سازی علوم اجتماعی و انسانی بردارند.

بهنام شهبانی

حسن دانائی‌فرد

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

۱۳۹۳/۵/۳۰